

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Trygghetsfaktorer i stadens gröna rum

-En fallstudie i Slottsskogen, Göteborg

Safety factors in green urban spaces

-A case study in Slottsskogen, Gothenburg

Författare: Amanda Jarhage

Självständigt arbete • 15 hp

Landskapsingenjörsprogrammet

Alnarp 2016

Trygghetsfaktorer i stadens gröna rum

-En fallstudie i Slottsskogen, Göteborg

Safety factors in green urban spaces

-A case study in Slottsskogen, Gothenburg

Amanda Jarhage

Handledare: Allan Gunnarsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Märit Jansson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur inom landskapsingenjörsprogrammet

Kurskod: EX0793

Program/utbildning: Landskapsingenjörsprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2016

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *Trygghet, gröna rum, Stadsmiljö, Park, Otryggt, Trygghetsfaktorer, Belysning, Vegetation, Slottsskogen*

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Att känna sig otrygg i en utemiljö är något som jag kan relatera till. Därför har det både varit intressant och lärorik för mig att skriva detta arbete.

Jag vill passa på att tacka familj och vänner som har ställt upp under min fallstudie, och hållt mitt humör uppe. Till mina studiekamrater som stöttat, och framförallt till min handledare Allan Gunnarsson som guidat mig genom arbetet och kommit med värdefulla synpunkter.

Tack!

Sammanfattning

Vissa utemiljöer upplevs som trygga och välkomnande och andra inte. Varför är det så? Vad är det som påverkar om en miljö upplevs som trygg eller otrygg?

Detta examensarbete handlar om just detta. Genom en litteraturstudie samt en fallstudie genomförd i Slottsskogen i Göteborg under kvällstid har jag undersökt vilka faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen.

Mina frågeställningar som jag besvarat under detta arbete är:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en grön utemiljö?
- Vilka faktorer påverkar tryggheten i Slottsskogen? Vilka känner sig otrygga/trygga i Slottsskogen? Vilka trygghetsfaktorer värdesätts mest respektive minst av brukarna i Slottsskogen?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan mina resultat och litteraturen?

Litteraturstudien och fallstudien visar att det både finns psykologiska orsaker och fysiska faktorer i själva miljön som påverkar om den upplevs som otrygg eller inte. Den främsta orsaken till varför man känner sig otrygg är rädslan för att bli utsatt för brott, och de främsta fysiska faktorerna som värdesätts ur ett trygghetsperspektiv är den sociala aspekten, tillsammans med belysning på platsen.

Studierna visar att majoriteten av de som upplever att det är otryggt att vistas utomhus är kvinnor och främst under kvällstid. De är även de som väljer att begränsa sin användning av utemiljön och agerar mer eftertänksamt när de vistas i offentliga miljöer under kvällstid.

Genom att jämföra mina resultat från litteraturstudien och min fallstudie har jag kunnat sammanfatta och dra slutsatser om vilka trygghetsfaktorer som spelar roll, och vad mina resultat betyder. Vikten av den sociala kontrollen är något som löper genom hela arbetet, och som genomsyrar mina resultat.

Det gäller att öka tryggheten i utemiljön så att den kan nyttjas och upplevas under hela dygnets timmar. Genom att veta vad som påverkar trygghetsupplevelsen, kan man arbeta för att möjliggöra användningen av ett område oavsett tid på dygnet.

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning.....	4
Inledning.....	7
Bakgrund	7
Trygghet och säkerhet.....	7
Parker i stadsmiljö	7
Syfte.....	8
Frågeställningar	8
Avgränsning	8
Metod.....	9
Arbetsprocessen.....	9
Litteraturstudie.....	9
Fallstudie	9
Slottsskogen	10
Brukardialog/intervju	10
Observationer under fallstudien	10
Ställa brukarna inför ett val.....	10
Litteraturstudien	11
Sociala faktorer.....	11
Rykten.....	11
Individuella faktorer	11
Oro för brott.....	11
.....	13
Miljörelaterade faktorer.....	13
Belysning.....	13
Vegetation	13
Skötsel	14
Planeringen av vägstrukturen	14
Rutmönster och trädmönster.....	15
Säkerhets- och brottsförebyggande åtgärder	15
Sammanfattande resultat från litteraturstudien	16
Fallstudien	17
Trygghet i Göteborg	17
Val av stad	17
Val av park	17

Områdesbeskrivning.....	17
Trygghetsfaktorernas värde för deltagarna	18
Ett vägval	19
Deltagarnas observationer	19
Sammanfattande resultat av fallstudien.....	20
Diskussion.....	21
Litteraturstudiens resultat	21
Fallstudiens resultat	22
Intervjun	22
Observationer.....	22
Mina observationer	23
Jämförelse mellan fall- och litteraturstudien	23
Vad betyder mina resultat?	23
Arbetsätt och Metoddiskussion.....	24
Slutsats	24
Källor	27
Bilagor	29

Inledning

Bakgrund

Jag visste redan från början att jag ville fokusera på ett ämne som jag brinner för. Ett ämne som alltid är aktuellt, viktigt och som kan involvera flera olika typer av projekt och arbeten. Jag ville skriva om något som jag verkligen kan få nytta av i min senare yrkesroll som landskapsingenjör.

Under en kvällspromenad upptäckte jag att jag valde en omväg tillbaka till lägenheten för att jag ville undvika ett gångstråk som jag kände var obehagligt att passera.

Vissa utemiljöer kan kännas välkomnade och andra inte, och jag blev nyfiken på vad det är som påverkar varför man känner sig trygg respektive otrygg i ett offentligt rum. Vilka är det som känner såhär? Vilka faktorer värdesätts mest ur ett trygghetsperspektiv och hur kan jag som blivande landskapsingenjör planera en utemiljö för att denna ska kännas så trygg som möjligt?

Trygghetsaspekten i dagens utemiljöer är något som alltid är aktuellt och som man bör ha i åtanke vare sig man planerar en mindre bostadsgård eller en större stadsdel. Att känna sig säker och trygg i en utemiljö utgör grunden och skapar förutsättningarna för om platsen kommer att användas eller inte. Därför är trygghet en viktig aspekt att ha i åtanke redan i början av planeringen av en utemiljö (Göteborgs stad, 2016).

Trygghet och säkerhet

Trygghet och säkerhet är ofta begrepp som används tillsammans, dock har dess två olika innebörder. Säkerhet handlar om den mätbara risken för att bli utsatt för våld eller brott av något slag. Säkerheten bedöms från fysiska åtgärder och konkret fakta som exempelvis brottsstatistik och åtgärder för att skapa en säker utemiljö. Detta ökar inte nödvändigtvis trygghetskänslan på platsen, utan i vissa fall kan säkerhetsåtgärder bidra till att känslan av otrygghet ökar. Trygghet är en upplevelse eller en känsla i relation till en plats. Känner man sig trygg respektive otrygg i en omgivning behöver detta inte betyda att platsen är säker eller osäker att vistas på (Jansson, m fl, 2012).

Parker i stadsmiljö

De naturområden och parker som finns i städerna är viktiga och betydelsefulla för människans välbefinnande. De skapar möjligheter för rekreation, motion och mötesplatser för stadens invånare (World urban parks). Tyvärr är det dock ofta offentliga rum med inslag av grönska som bidrar till att skapa otrygga ytor. De vackra miljöerna under dagtid upplevs ofta som otrygga och hotfulla under dygnets mörka timmar (Boverket, 1998) Otrygghet i dagens parker är ett samhällsproblem som skapar begränsning för människors rörelsemönster. Det hindrar dem från att leva ett hälsosamt och rikt liv. Många av dagens naturlika planteringar anlades inte med ett trygghetsperspektiv och genom dålig eller rent av utebliven skötsel blir dessa täta och skapar en otrygghetskänsla (Gunnarsson m fl, 2012). Parker har därför ofta ett rykte om att vara otrygga och genom detta arbete vill jag undersöka vilka faktorer i parkmiljön, med fokus på gång- och cykelstråk, som skapar denna upplevelse. För att undersöka trygghetsaspekten i dagens utemiljöer har jag valt att genomföra en litteraturstudie samt en fallstudie i Slottsskogen i Göteborg.

Syfte

Mitt syfte är att undersöka vilka faktorer som påverkar trygghetskänslan i en stads gröna utemiljöer, med fokus på gång- och cykelstråk i parkmiljö. Jag vill förstå varför vissa offentliga platser känns obehagliga och otrygga.

Målet är att få en bättre kunskap om ämnet, så att jag kan skapa bättre planerade utemiljöer i min senare yrkesroll som landskapsingenjör.

Frågeställningar

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en utemiljö? (undersöks genom en litteraturstudie)
- Vilka faktorer påverkar tryggheten i Slottsskogen? Vilka känner sig otrygga/trygga i Slottsskogen? Vilka trygghetsfaktorer värdesätts mest respektive minst av brukarna i Slottsskogen?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan mina resultat och litteraturen? (Diskuteras i diskussionen)

Avgränsning

För att avgränsa mitt arbete har jag valt att endast genomföra min fallstudie på ett gångstråk genom Slottsskogen. På grund av arbetets begränsade omfattning och årstidsmässiga förläggning intervjuades endast 11 personer under höst/vinter.

I mitt arbete ingår det inte några ingående förbättringsförslag, eller i detalj en beskrivning om hur man uppnår trygghet i utemiljöer. Istället ligger fokus på att undersöka vilka trygghetsfaktorer som påverkar upplevelsen av en utemiljö. Förebyggande åtgärder kommer att diskuteras men det är som sagt inte min främsta fokuspunkt.

Under min fallstudie har jag endast valt att kategorisera brukarna utifrån kön och ålder och inte kulturella bakgrunder exempelvis. Intervjuerna är enbart genomförda på kvällstid.

Metod

Arbetsprocessen

Jag har valt att besvara mina frågeställningar och skriva mitt arbete i två olika delar. Den första delen är en litteraturstudie, där jag undersökt vilka faktorer som påverkar en trygghetsupplevelse av en plats. Denna har sedan kompletteras med en fallstudie om Slottsskogen i Göteborg där jag intervjuat brukare angående deras upplevelser på plats ur ett trygghetsperspektiv.

Dessa två olika delar är grunden för mina resultat. En jämförelse av dessa resultat redovisas i diskussionen.

Litteraturstudie

För att skapa mig en bra förståelse för mitt ämne och idéer för hur jag ska lägga upp mitt examensarbete har jag läst examensarbeten inom samma ämne. På så sätt kunde jag strukturera upp mitt arbete och dela upp det på ett sätt som jag ansåg var relevant för min infallsvinkel i ämnet. Genom att ta del av källorna i dessa arbeten kunde jag hitta relevanta och nyttiga artiklar samt skrifter, som har varit till hjälp under mitt arbete.

För att få fram artiklar, böcker och studentarbeten har jag använt mig av SLU-bibliotekets söktjänst *Primo* samt *Google Scholar*. Genom att använda mig av sökord som exempelvis trygghet, offentliga rum, trygghetsfaktorer, utemiljö, otryggt och stadsmiljö hittade jag flera källor att arbeta med. Dessa sökord hjälpte mig att hitta relevant information för att besvara min första frågeställning: *Vilka faktorer påverkar tryggheten i en utemiljö?*

BRÅ (brottsförebygganderådet) NTU (nationella trygghetsundersökningen) samt Boverket har varit till stor hjälp, för att få en förståelse samt hitta trovärdig fakta angående trygghetsaspekten i dagens utemiljöer.

Fallstudie

För att få en förståelse för vilka faktorer som medför en känsla av trygghet respektive otrygghet i utemiljöer valde jag att genomföra en fallstudie/intervju för att få en inblick i hur brukarna upplever en specifik plats. Personerna valda till min fallstudie är väl bekanta med parken sedan tidigare för att de skulle kunna kritiskt se på omgivningen och inte störas av "nya intryck".

11 personer deltog i fallstudien som genomfördes under kvällstid i november månad mellan kl 19:00-20:30 när det mörknat. Deltagarna var personer från min vänskapskrets samt släkt och var mellan 18-78 år. Målet var att intervjua minst en man och en kvinna från samma åldersgrupp, för att få ett resultat från båda könen i åldersspann. En summering baserad på ålder och kön kan ses nedan:

Tabell 1.

Deltagare	Kvinna	Man
0-20år		2st
21-30år	3st	1st
31-40år		1st
41-50år		
51-60år	1st	1st
61-70år	1st	
71-80år		1st

Slottsskogen

Slottsskogen är en öppen offentlig park strax sydväst om Göteborgs centrum. Den är 137 hektar stor och är ett välbesökt grönområde som uppskattas av stadens invånare. Parken var från början en del av ett större område som ägdes av det kungliga gamla Älvsborgs slott. Marken användes då som betesängar, skog, hjorthägn och fruktträdgårdar. Området började först användas av offentligheten år 1624 då kung Gustav II Adolf beslutade att stadens medelklass fick tillgång till marken för friluftsliv. (Göteborgs Stad, 2012)

År 1874 blev området en park som kunde nyttjas av alla. Den är utformad med engelska parker som inspiration och med den nordiska naturen som utgångspunkt. Här finns idag slingrande promenadstråk och stora gräsmattor som lockar besökare under sommarhalvåret, och en djurpark som är placerad på parkens högre höjder. I parken kan man även utöva flera olika sportaktiviteter så som strandvolleyboll, minigolf, och frisbeegolf. Parken rymmer även en idrottsplats där man kan spela fotboll, och en klassisk arena för friidrott och större evenemang så som konserter. (Göteborgs Stad, 2012)

Brukardialog/intervju

Jag valde att genomföra intervjuerna under en promenad längs ett stråk i parken. Jag ville veta hur de upplever parken på plats och inte hur de tror att de upplever platsen. Studien genomfördes i mindre grupper, där 2-3 personer intervjuades per gång och varje tillfälle varade ca 30 min. Typen av intervju jag valde att arbeta med är en semistrukturerad intervju. Den karakteriseras av att intervjun först inleds med lite mer öppna frågor om ämnet som sedan successivt blir mer specifika. Detta skapar en bra inledning där personen som intervjuas känner sig mer bekväm vilket resulterar i en mer naturlig dialog (Denscombe, 2009).

Intervjun utgick från en mall med förberedda frågor, som alla personer fick besvara. En semistrukturerad intervju tillät mig dock att ställa följdfrågor utifrån vad den intervjuade personen svarade. På så sätt kunde jag fördjupa min förståelse kring trygghetsaspekten och se om det finns skillnader utifrån ålder och kön i förhållande till hur denna upplevdes.

Se bilaga 1 för intervjufrågor (sida 21).

Observationer under fallstudien

Jag bad deltagarna i min fallstudie att berätta för mig under intervjun när/om de hade synpunkter på den kringliggande miljön som påverkar deras trygghetskänsla. Detta antecknade jag och markerade läget på en karta. Objektet/platsen fotograferades för vidare analys.

Ställa brukarna inför ett val

De intervjuade fick enskilt välja mellan två vägar i en korsning där slutdestinationen var densamma. En av vägarna var kortare men hade sämre trygghetsfaktorer. Upplägget valdes för att kunna undersöka om dessa faktorer påverkade deras användning av utemiljön i ett verkligt scenario.

Var korsningen är belägen i parken finns markerat på karta i bilaga 3 (sida 23).

Litteraturstudien

Sociala faktorer

Rykten

Vissa områden kopplas ihop med otrygghet genom den enskilda personens känslor och upplevelser, men otrygghetskänslor kan också uppstå genom sociala sammanhang. Den kan byggas upp genom rykten om platsen, samt egen eller andras erfarenheter om området.

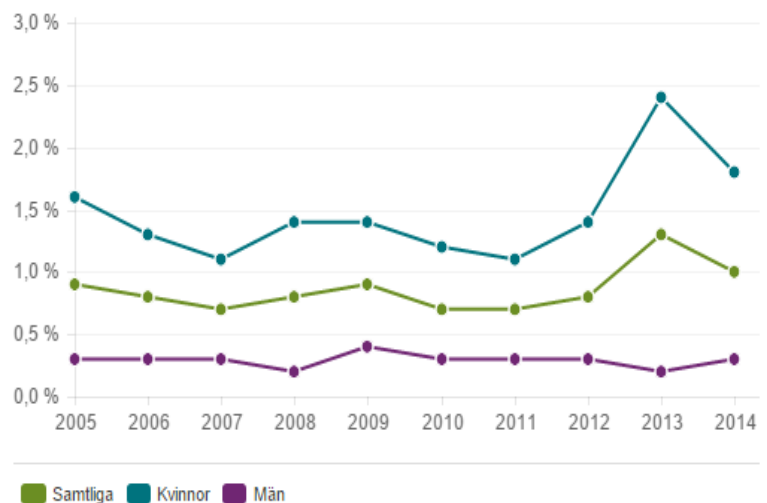
Inlärd föreställningar och historier om att platsen är farlig kan skapa otrygghet innan man själv besökt den (Boverket 2010).

Individuella faktorer

Oro för brott

En av de största orsakerna till att man känner sig otrygg i ett offentligt rum är risken för att bli utsatt för brottslighet av olika slag. Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) uppger var sjätte person att de känner sig otrygga när det vistas utomhus under dygnets mörka timmar. Upplevelserna kring otrygghet varierar men den största skillnaden finns mellan män och kvinnor. Kvinnor känner sig fyra gånger mer otrygga än vad män gör (26 % mot 6 %). Detta skapar också större konsekvenser för kvinnor som väljer att begränsa sin användning av utemiljön samt att ändra sitt beteende. (Boverket, 2010).

Figur 1

Andel som utsatts för sexbrott

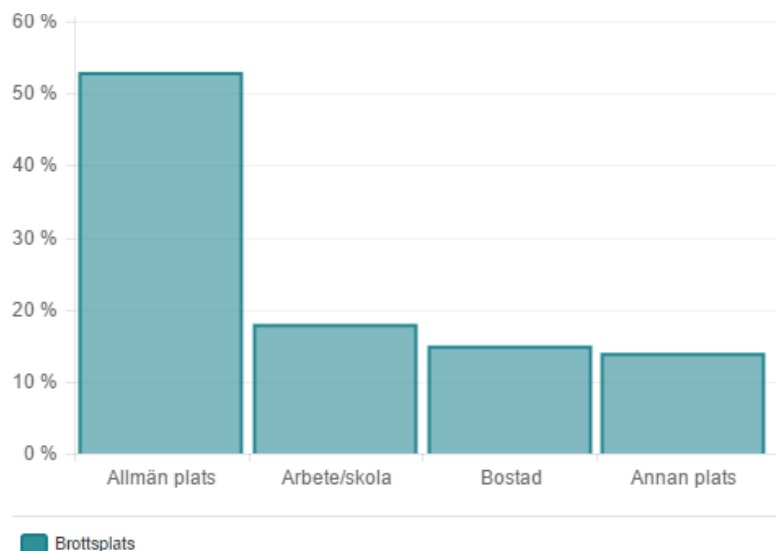
Utsatthet i befolkningen (16-79år) för sexbrott, år 2005-2014. Källa NTU

Sexuella brott

Kvinnors rädsla och otrygghet i offentliga miljöer bottnar i de sexuella brotten (Andersson 2002). Det är främst kvinnor som utsätts för våldtäkter och sexualbrott och dessa har ökat sedan 2005, vilket kan vara en förklaring till varför kvinnor är den grupp som känner sig mest otrygga i det offentliga rummet. Enligt Andersson, är det främst yngre kvinnor som är rädda för det sexuella våldet, medan äldre kvinnor (75+) främst känner en rädsla över att bli rånade, överfallna eller ofredade. Hon

nämner även att yngre kvinnor är mer eftertänksamma när det väljer vilka områden de rör sig i samt under vilka tider, medan äldre kvinnor inte känner samma behov.

Figur 2

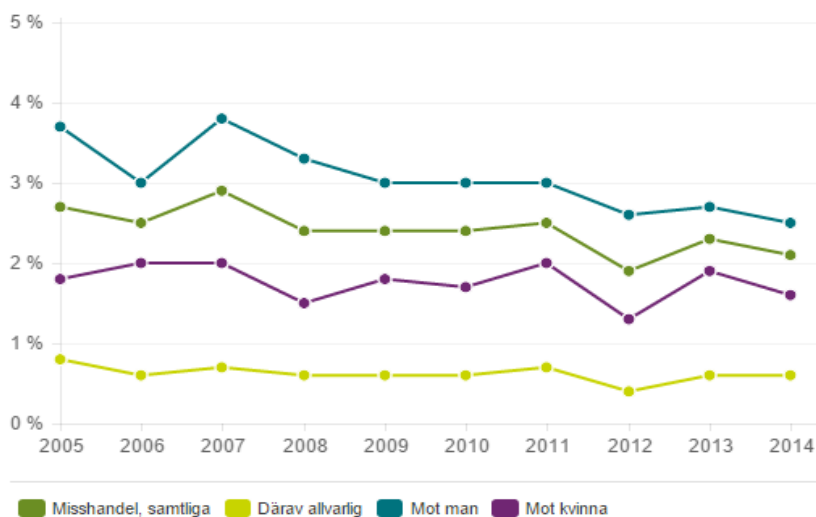
Brottsplats

Typ av brottsplats för sexualbrott 2014. Andel för respektive plats av det totala antalet rapporterade händelser. Källa NTU

Våldsbrott

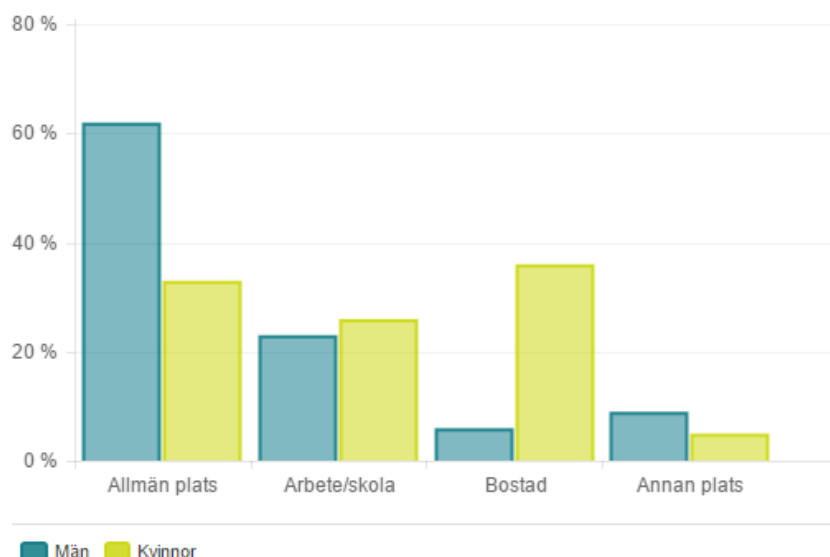
Rädslan för att bli utsatt för våldsbrott ligger främst hos äldre, kvinnor och utrikesfödda. Enligt statistik från NTU är det dock övervägande unga män som blir utsatta för denna typ av brott. Undersökningen visar även att dessa brott främst genomförs på allmänna platser

Figur3

Andel som utsätts för misshandel

Andelen utsatta personer i befolkningen (16-79år) för misshandel, därav allvarig misshandel (som krävt någon form av sjukvård), år 2005-2014. Källa NTU

Brottsplats

Typ av brottsplats för misshandel 2014. Andel för respektive plats av det totala antalet rapporterade händelser. Källa NTU

Miljörelaterade faktorer

Belysning

Många människor anser att en mörk utomhusmiljö upplevs som otrygg, och därför väljer de att undvika vistelse utomhus när mörkret lagt sig. Detta skapar en ond cirkel. Då färre människor rör sig på allmänna platser minskar också den sociala kontrollen, vilket i sin tur skapar en otrygghetskänsla (Brå, 2015).

En undersökning av Novus Opinion som gjorts på uppdrag av Belysningsbranschen visar att människor föredrar bättre belysning framför ökad närvaro av väktare eller poliser. Att det finns fungerande och bra belysning utomhus är den enskilt viktigaste faktorn för att öka trygghetskänslan på en offentlig plats. (Belysningsbranschen, 2011)

Som nämns i tidigare avsnitt är den främsta orsaken till upplevd otrygghet orsakad av rädslan att bli utsatt för brott. Enligt Brå-rapporten "Förbättrad utomhusbelysning och brottsprevention" (2008) kan förbättrad utomhusbelysning fungera som en förebyggande åtgärd mot brott. Dessa resultat riktar sig främst till områden där folk rör sig utomhus nattetid och där brottsligheten är hög. Enligt Brå kan anledningen till detta vara att ökad utomhusbelysning innebär att fler människor vistas mer utomhus. De får bättre överblick över sin omgivning och människorna i den. Denna sociala kontroll kan verka avskräckande för potentiella gärningsmän. (Brå, 2015)

Vegetation

Forskning visar att miljöns egenskaper har betydelse för trygghetsupplevelsen. Många människor upplever att formen på den omgivande vegetationen har en inverkan. Ofta känner människor sig otrygga i naturlika, gröna utemiljöer, medan en mer ordnad vegetation upplevs som trygg (Schroeder och Anderson, 1984).

En analys av forskning om hur vegetation påverkar trygghetsupplevelsen visar på fyra viktiga egenskaper hos vegetation för att skapa ett tryggare offentligt rum (Gunnarsson, m fl, 2012).

Utemiljöns förhållande till vegetationen.

Hur långt avstånd det är mellan vegetationen och de stråk där människor rör sig, exempelvis en gångväg har stor betydelse. Slutna och täta områden upplevs som otrygga och därför är det viktigt att vegetationen inte inkräktar på gångvägen. Vegetation kan även samspela med belysningen och antingen förbättra eller försämma denna genom blockering och placering (Jorgensen m fl, 2002 och Andersson, 2001).

Vegetationens täthet

Genom att ha bra genomsikt i vegetationen skapar man ett intryck av kontroll, och känslan av att ha en flyktväg. Detta går att skapa genom att det finns en möjlighet att se in i vegetationen mellan knä- och ögonhöjd. Ett högt fältskikt kan ge intrycket av en barriär och därmed skapa en känsla av oro som gör att platsen upplevs otrygg (Roovers m fl, 2006).

Möjlighet till överblick

Att vegetationen inte skymmer ens sikt så att man har en bra överblick över området gör att man har tillgång till flyktvägar samt känner sig skyddad (Andersson, 2001).

Vegetationens skötselnivå och karaktär

En välskött vegetation ger ett tryggare intryck än friväxande vegetation som blivit dåligt underhållen, då den bidrar till ett intryck av oordning i området (Lindgren och Nilsen, 2012). Karaktären på vegetation har också en inverkan på hur omgivningen upplevs. En prydlig vegetationskaraktär upplevs mer trygg än en vild och oordnad karaktär (Jorgensen m fl, 2007).

Skötsel

Förvaltningen av en plats är avgörande för om den upplevs som trygg eller inte. Faktorer som påminner om brott och kriminalitet påverkar platsen negativt. Klotter, trasiga objekt som belysning och fönsterrutor, vandalisering, misskött eller förstörd vegetation, övergivna cyklar, skräp m.m. kan signalera att området inte är omhändertaget. Det resulterar i att ingen vill vistas på platsen. Valfungerande utemiljöer som är rena och välskötta, signalerar istället en trygghetskänsla. God gestaltning, planering och skötsel visar att någon lagt ner tid och omtanke. Det skapar en trygghet i sig själv eftersom man vet att någon bryr sig om platsen (Göteborg, 2007).

Planeringen av vägstrukturen

Hur man planerar en utemiljö påverkar hur denna kommer att användas och hur människor kommer att röra sig genom den.

Kontakt med människor

För de flesta människor upplevs kontakt med andra människor i stadsmiljö som något positivt. Att bli sedd och ha en möjlighet att se andra människor skapar en trygghetskänsla trots att man är främmande för varandra. Det bidrar till en känsla av social kontroll (Borg, 1999; Boverket, 1998). Att vistas med andra människor i ett gemensamt stadsrum kan också skapa motsatt effekt beroende på vad det är för typ av människor, hur många de är och i vilken typ av situation man möter dem. För att inte känna sig övergiven på en öppen yta kan det kännas betryggande med andra människor i närheten. Handlar det om en enskild människa kan man istället för trygghet känna rädsla och oror då man blir ett objekt för den främmande personens uppmärksamhet (Heber, 2007). En kvinna kan

exempelvis känna sig tryggare ensam än tillsammans med en okänd man eller en grupp okända män (Andersson 2002).

Överblick

Att ha möjlighet att överblicka sin omgivning skapar också en känsla av trygghet. Man har då en bättre uppsikt över om det finns människor på platsen. Därför upplevs ofta slutna platser som mer otrygga än öppna. Genom planering av ett offentligt rum kan man skapa öppna ytor och se till att människor möts, vilket bidrar till en ökad trygghetskänsla. Hur en plats är strukturerad kan påverka hur människor rör sig, vilket kan skapa möten som i sin tur ger social kontakt.

Undersökningar visar att omgivningar som är skapade efter ett rutnätsmönster ger fler möjligheter till möten än trädmönstrade omgivningar. Detta beror på att ett rutnätsmönster genererar många korsningar, och mindre "kvarter" vilket underlättar möjligheten för förflyttning och kontakt med andra människor. Strukturen skapar bättre överblick, och därigenom en känsla av samhörighet. (Listerborn, 2000)

Figur 4

Rutmönster och trädmönster

Säkerhets- och brottsförebyggande åtgärder

Åtgärder för att förebygga brott eller öka säkerheten på en plats jämföras ofta med att man trygghetsanpassar miljön. I flera fall resulterar av dessa åtgärder att området upplevs mer otryggt istället. Att förebygga brott genom exempelvis låsta grindar, placera galler för fönster i gatunivå, eller mura in bostadsgårdar kan istället signalera risk för hög brottslighet i området, och då skapa en otryggare miljö i och utanför området (Andersson, 2001).

Sammanfattande resultat från litteraturstudien

Syftet med min litteraturstudie var att jag skulle söka svaren till följande:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en utemiljö?

De främsta orsakerna till otrygghet

Rädsla för brott - Det finns både faktorer i den omgivande miljön som andra orsaker till varför en miljö upplevs som otrygg respektive trygg. Den största orsaken till otrygghetskänsla i utemiljöer bottnar i rädslan för att bli utsatt för brott. Kvinnor är den brukargrupp som upplever detta mest, och det är främst sexuell brottslighet som ligger till grund (Göteborgs stad, Social resursförvaltning, 2014).
Områdets rykte - Andra orsaker som var platsen är lokaliserad och vad den har för rykten påverkar hur människor upplever den (Boverket 2010).

Säkerhetsförebyggande – Säkerhets- och brottsförebyggande åtgärder för att skapa trygghet, kan dock istället ge motsatt effekt. Genom att exempelvis mura in området, sätta upp staket/murar, eller låsa grindar kan det signalerar att det finns brottslighet i området, vilket skapar oro och otrygghet på platsen (Andersson, 2001).

Faktorer på platsen

Vegetationen - De fysiska faktorerna i en utemiljö spelar också en stor roll. Otrygga miljöer är oftast sådana som beskrivs som mörka, slutna och obefolkade. Vegetationen har därför en stor inverkan eftersom den ofta bidrar till att skapar slutna rum och mörkare miljöer (Andersson, 2001).

Skötsel - Genom bra skötsel och planering av växtval kan man se till att det finns bra genomsikt i vegetationen och att den inte blockerar belysningen eller inkräktar på vägen, vilket främjar trygghetsupplevelsen. Bra skötsel överlag på platsen visar även att någon bryr sig om den och har lagt ner energi och omtanke. (Göteborg, 2007).

Belysning - Av de fysiska faktorerna så är det funktionell belysning som många människor värdesätter mest. Det bidrar till en bättre överblick i omgivningen, men också bättre möjlighet att se människorna i den. Att kunna se och bli sedd av andra människor är en viktig aspekt för att känna sig trygg på platsen, men jag lärde mig också att det är beroende på vilka människor som vistas tillsammans och i vilken situation det gäller. En lekplats upplevs som trygg med lekande barn, men kan också upplevas som otrygg på kvällstid med ett ungdomsgäng (Andersson 2002). Det grundar sig i den sociala kontrollen.

Planering - Genom bra planering och struktur av gångstråk kan man skapa rörelse i området. Man ser då till att människor möts och på så sätt främjar den sociala kontrollen (Listerborn, 2000).

Fallstudien

Trygghet i Göteborg

Den viktigaste orsaken till att människor känner en oro eller otrygghet vid vistelse utomhus är risken för att bli utsatt för brottslighet av olika slag. Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som Brottsförebyggande rådet står bakom (Brå) har presenterat statistik angående oro och otrygghet över brott i samhället.

Enligt en undersökning producerad av Göteborgs stad är otrygghet och oro större i Sveriges tre större städer Stockholm, Göteborg och Malmö än i landet som helhet. Göteborg ligger på andra plats efter Malmö som visat högst andel personer som känner otrygghet. I Göteborg beror känslan av otrygghet främst på rädslan att bli utsatt för personbrott. Denna har ökat under perioden 2006 - 2013. Undersökningar visar även att otryggheten är större för äldre (65+) och för kvinnor än män (Göteborgs stad, Social resursförvaltning 2014).

En inblick i statistiken över Göteborg kan ses i figur 7 och 8 (sida 36 -37).

Val av stad

Att jag valde att genomföra min fallstudie i Göteborg grundar sig på flera anledningar. Jag ville undersöka trygghetsaspekten i en storstad och eftersom jag ursprungligen kommer ifrån Göteborg kändes det som ett självklart val. Staden har ett stort urval av parker som jag är bekant med. En annan anledning var att det underlättade mitt arbete då jag fick möjlighet att intervjua brukare som redan fanns i min bekantskapskrets. Göteborg gav mig större möjligheter att välja människor, och därigenom kunde jag få en god spridning åldersmässigt (än genom mina studiebekanta i Malmö-Lund regionen).

Val av park

När jag letade efter en park att genomföra min fallstudie i var det flera faktorer jag hade i åtanke. Den skulle ligga centralt, ha en god genomströmning av människor i olika åldrar eftersom jag ville att min fallstudiegrupp skulle representera den variation av besökare som finns på platsen.

Den skulle inte heller skuggas av någon typ av "otryggt" rykte eller historia, då jag ville undvika att de intervjuade hade förutfattade tankar om parken, ur ett trygghetsperspektiv baserat på rykten och sociala påverkan. Eftersom Slottsskogen är omgiven av flera av Göteborgs större stadsdelar fungerar den såväl som en passage mellan dessa som en destination. Parken har även flera mötespunkter för kollektivtrafiken i dess utkanter vilket också skapar en bra genomströmning av människor. Den lockar ett brett brukarspektrum i alla åldrar då den innehåller allt från vackra promenadstråk och grönytor, till djurpark och lekplatser.

Områdesbeskrivning

Jag valde att genomföra min fallstudie längs ett större stråk som används av både cyklister som fotgängare. Det går igenom parkens mest centrala delar och via korsningar leder till många av parkens sevärdheter. Gångstråket fungerar även som en passage genom parken då man via den kan

komma till parkens yttre kanter och olika stadsdelar. Promenaden började vid parkens mest populära lekplats som är belägen i parkens utkant i norr. Där finns möjlighet till parkering och flerbostadshus nära inpå. Vi gick sedan ca 1km längs med Björngårdsvägen söderut in i parken bort mot Sälldammsbacken. Halvvägs upp i backen vände vi och tog samma väg tillbaka.

Se bilaga 2 för en kartvy över promenadsträckan (sida 30).

Trygghetsfaktorernas värde för deltagarna

Genom min intervju undersökte jag vilka trygghetsfaktorer som brukarna värdesätter mest respektive minst. Vad tyckte deltagarna var viktigt för att en utemiljö ska upplevas som trygg, och vad tyckte de var minst relevant ur ett trygghetsperspektiv?

Tabell 2

Kön	Ålder	Värdesätter högst	Värdesätter minst
Kvinna	22	Att ha sällskap av någon man känner	Platsens läge
Kvinna	24	Belysning	Platsens läge
Kvinna	27	Belysning	Om platsen är välskött eller inte
Kvinna	52	Att ha sällskap av någon man känner	Att vara bekant med platsen
Kvinna	63	Belysning	Om platsen är välskött eller inte
Man	19	Belysning	Människor i omgivningen
Man	19	Belysning	Om platsen är välskött eller inte
Man	24	Belysning	Människor i omgivningen
Man	31	Belysning	Människor i omgivningen
Man	54	Belysning	Människor i omgivningen
Man	78	Belysning	Om platsen är välskött eller inte

Tabell över vilka trygghetsfaktorer som brukarna värdesätter minst respektive högst på platsen.

Överlag så upplevde de intervjuade att Slottsskogen var en trygg plats att vistas på, eftersom parken är relativt öppen så att man har bra överblick under sin promenad eller passage, men också för att den brukas så frekvent. Därför behöver man sällan vara ensam utan det finns alltid någon som rastar en hund, tar en löprunda, eller promenerar i närheten.

Resultaten från min intervju visar att orsaken till att brukarna kände sig otrygga var rädslan för att bli utsatt för brott, vilket även resultaten från min litteraturstudie visar, där en undersökning av NTU ligger till grund.

Kvinnorna mellan 22 och 27år var främst oroliga för sexuella brott, medan resterande kvinnor i undersökningen var oroliga för både våldsbrott och sexualbrott. Alla män som intervjuades berättade att det var rädslan för våldsbrott som misshandel eller rån som gjorde att de kände sig otrygga vid vistelse utomhus under dygnets mörka timmar. Intervjun visade också att områden som beskrevs som öppna, ljusa och breda hade en positiv inverkan på trygghetsupplevelsen, medan områden som

var slutna, mörka och trånga hade en negativ inverkan på trygghetsupplevelsen. Även detta visade resultaten av min litteraturstudie.

Ett vägval

I min fallstudie valde jag att ge de intervjuade ett realistiskt scenario där de ställdes inför ett val av väg baserat på omgivningen och tidsaspekten.

Jag bad dem stanna vid en korsning där två vägar leder till samma destination. En är dock kortare och smalare än den andra, och den naturlika, täta vegetationen har börjat att inkräkta på gångstigen. Den andra vägen (som tog lite längre tid att gå) var bred, hade funktionell belysning, angränsade vägar, och är oftast mer trafikerad av fotgängare då den är en central gångväg genom parken.

Se bilaga 3 för fotografier och placering på karta (sida 31).

Resultat av vägskalet

Tabell 3

Kön	Ålder	Väg
Kvinna	22	Genvägen
kvinna	24	Omvägen
Kvinna	27	Omvägen
Kvinna	52	Omvägen
Kvinna	63	Omvägen
Man	19	Omvägen
Man	19	Omvägen
Man	24	Omvägen
Man	31	Omvägen
Man	54	Genvägen
Man	78	Omvägen

Undersökningen "Vägskalet" Resultat i tabellform kategoriserat efter kön och ålder.

Som tabellen visar valde majoriteten av de intervjuade att ta omvägen. Det framgick tydligt oavsett kön eller ålder. De främsta anledningarna var att den är upplyst och bred. Det ger en bättre överblick samt kontroll över sin egen situation.

De få som valde genvägen istället (var en kvinna 22 år, och en man 56 år) förklarade att anledningen var att de överlag inte känner sig otrygga i området och uppskattar den naturlika vegetationen längs gångvägen.

Deltagarnas observationer

Under promenaden bad jag de intervjuade att berätta för mig om det var något i omgivningen som förändrade deras trygghetsbild, både positivt och negativt. Flera av brukarna upplevde att en del av gångstråket i parken var otryggt, för att det upplevdes som mörkare och trängre än den tidigare sträckan. Många förklarade också att det kändes tryggare att promenera mot en plats där det fanns människor i rörelse.

Fotografier, ytterligare beskrivning och var detta observerades finns markerat på karta i bilaga 4 (sida 32).

Korsningarna som fanns under gångvägen uppmärksammandes av samtliga under promenaden. De upplevdes som trygga punkter under promenaden då vägen blev bredare och belysningen förbättrades.

Fotografier, ytterligare beskrivning och var detta observerades finns markerat på karta i bilaga 5 (sida 34).

Under en kortare sträcka så var belysningen avstängd eller ur funktion. Det var en faktor som alla deltagarna noterade som otryggt. Under en sträcka av gångstråket blev vegetationen glesare och man hade en bra översikt över parkens centrala gräsytor. Det var något som flera av deltagarna uppskattade och upplevde som tryggt.

Flera uppskattade även när möjligheten till överblick av parken förbättrades.

Fotografier, ytterligare beskrivning och var detta observerades finns markerat på karta i bilaga 6 (sida 35). Några citat som sades under promenaden finns även att läsas i bilaga 7 (sida 36).

Sammanfattande resultat av fallstudien

Syftet med min fallstudie var att jag skulle undersöka följande:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i Slottsskogen? Vilka känner sig otrygga/trygga i Slottsskogen? Vilka trygghetsfaktorer värdesätts mest respektive minst av brukarna?

Observationer- Resultaten från min fallstudie visar att den sociala aspekten var väldigt betydelsefull. Det fanns ett behov att bli sedd eller se andra människor. Att kunna överblicka sin omgivning och ha en möjlig flyktväg var också något som det intervjuade värdesatte som en viktig trygghetsfaktor.

Kvinnor respektive män - Överlag var det främst kvinnorna som upplevde parken som otrygg under dygnets mörka timmar, och de agerade mer uppmärksamt. Män kunde också uppleva den som otrygg men inte i samma utsträckning.

Det som de hade gemensamt var att både män och kvinnor reagerade på samma faktorer i omgivningen som de tyckte påverkade trygghetskänslan. Kvinnor reagerade dock starkare på faktorerna. Exempelvis När belysningen var sönder, tyckte de att det blev väldigt oroligt att gå längs vägen. Männerna noterade mest det faktum att belysningen inte var funktionell och det gav en negativ inverkan på trygghetskänslan.

Värdesättning av faktorerna - När det kommer till resultaten av vilka faktorer som värdesattes mest respektive minst ur en trygghetsaspekt, så är funktionell belysning det som majoriteten av de intervjuade ansåg var den faktorn de värdesatte mest. Detta oavsett kön eller ålder.

Majoriteten av männen i blandande åldrar ansåg att det som de behövde/värdesatte minst var att andra människor fanns i deras omgivning medan kvinnor minst värdesatte platsens läge, och dess skötsel.

Diskussion

Jag skrev detta arbete i syfte att ta reda på varför vissa miljöer upplevs som otrygga och andra inte. Vad är det som skapar en otrygg respektive trygg plats och vilka är det som upplever det? Genom en litteraturstudie samt en fallstudie har jag undersökt just det.

Litteraturstudiens resultat

Den generella frågeställningen,

- *Vilka faktorer påverkar tryggheten i en utemiljö?*

sökte jag svaret på i den litteraturstudie jag genomförde. Min studie visade i att det finns flera faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen i en utemiljö. Främst miljörelaterade faktorer, men grunden för trygghetsupplevelsen ligger i individuella och sociala faktorer.

Resultaten från litteraturstudien var ingen direkt överraskning, då många av faktorerna är de som jag själv upplever ha en stor inverkan på trygghetsupplevelsen i en utemiljö. Arbetet visade dock några faktorer som jag inte sett som självklara, men som jag genom litteraturstudien insåg har en viktig påverkan på upplevelsen på ett undermedvetet plan. Det var en intressant upptäckt eftersom det gav en bredare insikt i ämnet.

Genom resultaten av min litteraturstudie har jag kommit fram till de viktigaste orsakerna till varför man känner sig otrygg i utemiljöer, men också vilka faktorer som påverkar. Den viktigaste informationen är dock *varför* dessa faktorer påverkar. Belysning exempelvis är en viktig faktor, men anledningen till det är att den skapar en bättre sikt vilket i sin tur skapar en bättre social kontroll över omgivningen (Brå, 2015).

Att förstå varför en trygghetsfaktor är viktig var intressant eftersom jag önskade få en bättre förståelse för ämnet. Det gav mig värdefulla insikter inför fallstudien och hjälper mig att kunna trygghetsfrämja utemiljöer i framtiden.

Fallstudiens resultat

-
- *Vilka faktorer påverkar tryggheten i Slottsskogen? Vilka känner sig otrygga/trygga i Slottsskogen? Vilka trygghetsfaktorer värdesätts mest respektive minst av brukarna?*

Jag valde att försöka besvara dessa frågor genom att intervjua brukare av en park under en promenad. Studien gav flera resultat som jag tycker besvarat mina frågeställningar. Jag fick en bra överblick över mina resultat både genom observationer och intervjufrågor. Vad resultaten skulle visa var relativt väntat, då jag innan genomförandet av min fallstudie arbetat med min litteraturstudie, som gav information om tänkbara resultat. Egna erfarenheter av och observationer i den aktuella miljön grundade också min hypotes om troliga svar.

Intervjun

Resultaten från mina intervjuer visade att den främsta orsaken till att man känner sig otrygg i en utemiljö är rädslan för att bli utsatt för brott. Detta var även något som min litteraturstudie visade. (Göteborgs stad, Social resursförvaltning, 2014). Intervjun visade även att det sociala samspelet var viktigt, vilket också min litteraturstudie bekräftade (Borg, 1999 och Boverket, 1998). Att belysningen är den faktor som uppfattades som viktigast för trygghetsupplevelsen är något som både litteraturstudien och mina intervjuer visar.

Observationer

Korsningarna

Korsningarna upplevdes som tryggare eftersom sikten blev förstärkt då belysning från angränsade gångstråk spelade in. Då vägen breddades och öppnade upp sig skapade det en bättre överblick som bidrar till en ökad social kontroll, vilket ger en trygghetskänsla (Listerborn, 2000).

Belysningen

Att belysningen inte fungerade under en sträcka av Björngårdsvägen var något som alla faktiskt noterade. Orsaken till det kan vara att belysningen är den viktigaste fysiska faktorn för att skapa en trygg utemiljö (Belysningsbranschen, 2011) vilket både min litteraturstudie och min intervju under fallstudien visar. Eftersom belysning har en stor inverkan på hur man uppfattar sin miljö och hur väl man kan överblicka den, är den nödvändig för den sociala kontrollen (Brå, 2015). Därför tror jag att många upplevde den delen av gångstråket som otryggt.

Säldammsbacken

Flera av de intervjuade påpekade att det kändes mer otryggt att gå uppför Säldammsbacken än utmed Björngårdsvägen. De uppfattade den som smalare och mörk fast både belysningen och bredden på vägen nästan var identiska mellan de två gångstråken. Anledningen till detta kan vara att Säldammsbacken är omgiven av täta rododendronbuskage på båda sidor. Detta gör att vägen upplevs som smalare och belysningen blir påverkad då vegetationen är tät (Andersson, 2001). En annan anledning till att den upplevdes som otrygg kan vara att gångstråket är placerat i en sänka och dess omgivning är därför högre belägen. Det genererar att man inte har någon möjlighet att överblicka sin miljö eller eventuell flyktväg, vilket är viktiga faktorer för att platsen ska upplevas som trygg (Listerborn, 2000 och Andersson 2001).

Mina observationer

Både män och kvinnor reagerade på samma trygghetsfaktorer men kvinnorna reagerade dock starkare på dem. När belysningen var sönder så tyckte de att det kändes väldigt oroligt att gå längs vägen. Männerna noterade mest det faktum att belysningen inte var funktionell och att det påverkade trygghetskänslan negativt. Det var ingen som direkt noterade vegetationens roll ur ett trygghetsperspektiv eller rumsligheten som en egen faktor. Vid Sälldammsbacken, som upplevdes mörk och smal, var det ingen av de intervjuade som uppmärksammade om det var vegetationen som påverkade denna upplevelse (vilket det troligen var). Jag observerade att den sociala aspekten var viktig för många av deltagarna, men när de fick frågan om vilken faktor som de värdesatte främst ur ett trygghetsperspektiv blev belysningen svaret. Jag tror inte att deras observationer och svaret på min direkta fråga talar mot varandra, utan att de båda faktorerna spelar en viktig roll ihop. Belysningen ökar möjlighet till överblick och på så sätt ökar också den sociala kontrollen. Genom att se sin omgivning skapar det en kontroll och därmed trygghet.

Jämförelse mellan fall- och litteraturstudien

Den sista frågeställningen handlar om:

- *Vilka likheter och skillnader finns i mina resultat från fallstudien och litteraturen?*

Om man jämför resultaten från min litteraturstudie med de i min fallstudie så finns det många likheter, vilket också framgår av tidigare diskussionsavsnitt. Majoriteten av de fysiska faktorer som lyfts fram i min litteraturstudie är desamma som brukarna i min fallstudie noterade. Att belysningen var den faktorn som värdesattes mest ur ett trygghetsperspektiv, är också något som de båda studierna har gemensamt.

Det som skiljer mina resultat åt är att brukarna i min fallstudie främst nämnde och observerade de mer uppenbara trygghetsfaktorer, medan min litteraturstudie pekar på fler faktorer ur ett bredare spektrum. Brukarna nämnde exempelvis belysning och möten med människor som viktiga faktorer, medan faktorer som skötsel eller planeringen av gångstråken inte påtalas. Jag tror dock inte att det innebär att de inte är viktiga för trygghetsupplevelsen som helhet, utan att det är faktorer som påverkar upplevelsen mer undermedvetet. En annan skillnad mellan mina två studier gäller vegetationen som en trygghetsfaktor. Enligt litteraturstudien har denna en stor inverkan på flera olika sätt, men i praktiken under min fallstudie var det inte någon av brukarna som noterade vegetationen som en enskild faktor.

Vad betyder mina resultat?

Genom båda mina studier har jag besvarat mina frågeställningar och därför också nått syftet med mitt arbete, men vad betyder resultaten?

Mitt arbete tyder på att anledningen till att man känner sig otrygg grundar sig i rädslan för att bli utsatt för brott. För att platsen ska upplevas som trygg måste man därför känna att man har social kontroll. Social kontroll skapas genom att man har möjlighet att se sin omgivning, och de som rör sig i den. Mina resultat baserade på de miljörelaterade faktorerna har därför en sak gemensamt. De är alla viktiga ur ett trygghetsperspektiv för de påverkar den sociala kontrollen d.v.s. möjligheten att

överblicka sin omgivning. Faktorer som bra belysning, bra skött vegetation, och bra planering, mm resulterar i en god sikt, vilket jag under mina studier också insett leder till en ökad trygghetskänsla.

Utmaningen är att parker ofta innehåller vegetationskantade stråk och naturlika planteringar som under dagen upplevs som njutbara och avkopplande, men som enligt mina studier visar sig bidra till en otrygg upplevelse under kvällstid. Hur kan man trygghetsanpassa en parkmiljö utan att förstöra parkens naturliga karaktär, när det är dess karaktär som bidrar till att den upplevs som otrygg? Förslagsvis kan man skapa alternativa gångvägar som är trygghetsanpassade. Dessa kan vara placerade så att parken inte behöver passeras när det är mörkt ute. Alternativa passager gör att parken behåller sin gröna kvalitet. Litteraturstudien är baserad på fakta ur ett bredare perspektiv. Litteraturstudiens resultat bygger också på trygghetsfaktorer i staden som helhet. Min fallstudie är genomförd i Göteborg utmed ett gångstråk i en park. Eftersom resultaten är väldigt lika visar detta på att de faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen är desamma i stor skala som i mindre. De verkar ha samma betydelse i en stads uterum som i en parks gångstråk.

Arbetssätt och Metoddiskussion

Genom att använda mig av en litteraturstudie och en fallstudie har jag fått en möjlighet att testa resultaten emot varandra. Jag kunde därigenom kontrollera om litteraturstudiens resultat överensstämmer med de jag fick under min fallstudie.

Eftersom resultaten från både litteraturstudien och fallstudien är väldigt lika, stärks resultatens trovärdighet i de båda studierna och särskilt i fallstudien som är begränsad i sin omfattning. En avvikelse finns dock gällande de fysiska faktorerna som vegetationsfaktorn och skötselfaktorn som inte noterades under min fallstudie, samt de psykologiska faktorerna som säkerhets- och brottförebyggande åtgärder. Att jag använt mig av både en litteraturstudie och fallstudie har jag främst sett som något positivt för mitt arbete. Det har stärkt mina resultat och jag har fått en djupare och bredare kunskap om mitt ämne. Det finns dock några nackdelar med upplägget av arbetet. Eftersom jag först genomförde min litteraturstudie fick jag mycket kunskap om vilka faktorer som kunde påverka när jag genomförde min fallstudie. Jag var väldigt noga med att inte försöka ställa ledande följdfrågor under intervjun som var baserad på resultaten från litteraturstudien, men jag tror att min kunskap om faktorerna kan ha påverkat en del under promenaden/intervjun. Exempelvis gav jag flera av de intervjuade förslag på svar på frågan: Vilken faktor värdesätter du minst ur ett trygghetsperspektiv. Då många inte kunde komma fram till ett svar gav jag dom alternativ på faktorer som jag funnit under min litteraturstudie. (Det är troligen det enda resultatet som kan ha blivit påverkat).

En annan faktor som kan ha påverkat min fallstudie negativt är att jag bekant med de intervjuade. Eftersom jag har en relation med deltagarna kan de ha försökt ge mig svar som de tror underlättar min studie, och inte hur de egentligen känner eller uppfattar miljön.

Slutsats

Sammanfattningsvis så finns det flera faktorer som påverkar om en utemiljö upplevs som trygg eller inte, såväl psykologiska som fysiska. Målet att ett offentligt rum ska upplevas som tryggt för alla när som helst på dygnet är troligen omöjligt att uppnå, men med rätt kunskaper om vad som påverkar

upplevelsen kan man både planera, gestalta och förvalta en plats på ett medvetet sätt för att sträva mot målet.

Resultaten av mina studier säger följande:

- De fysiska faktorerna som påverkar är
 - Belysning
 - Vegetation
 - Skötseln
 - Planeringen av vägstrukturen
- Orsaker till varför man känner sig otrygg är:
 - Rädslan för brott
 - Rykten, och sociala påverkningar
- Män och kvinnor reagerar på samma faktorer, kvinnor reagerar dock starkare på dessa vilket begränsar deras användning av det offentliga rummet.
- Social samverkan, funktionell belysning, och möjlighet till överblick är de faktorer som värdesätts främst.

Genom att veta varför vi känner oss trygga eller otrygga utomhus kan vi också arbeta med att trygghetsfrämja utemiljöer på ett effektivt sätt. Det krävs ganska små medel för att påverka upplevelsen av en plats. Mindre åtgärder som bättre belysning, ökad skötsel eller vegetationsstyrning kan bidra till att en plats nyttjas mer, vilket är hela syftet med gröna rum i städer.

Ämnet trygghet i utomhusmiljö är väldigt brett, och kan beröras från många vinklar. Många studier har gjorts på ämnet men det finns också fortsatta forskningsmöjligheter inom det. Det hade varit intressant att använda kunskapen om trygghetsfaktorerna för att skapa alternativa stråk i offentliga rum, för att undersöka om brukarnas rörelsemönster ändras.

Källor

Andersson, Birgitta (2002). Planer för trygghet i offentlig miljö. *Gröna fakta* 8/2002

Andersson, Birgitta (2001). *Rädslans rum – ett forskningsobjekt om kvinnors vistelse i trafikrummet*.
<http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/vr-01-32.pdf>

Belysningsbranschen, (2011). Hämtad från:
belysningsbranschen.se/pressrum/pressmeddelanden/belysning-viktigare-an-poliser-for-att-oka-tryggheten/ (2015-12-11)

Birgersson, Tommy red (1998). *Brott, bebyggelse och planering*. Karlskrona: Boverket.
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/1998/brott_bebbyggelse_och_planering.pdf

Borg, Jennie (1999). *Ljus utomhus för trygghet och skönhet i staden nattetid*. Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet.

Brå. (2015) Hämtad från: <https://www.bra.se/bra/forebygga-brott/belysning.html#> (2015-12-11)

Gunnarsson, Allan. Jansson, Märith. Fors, Hanna. Kristensson, Eva. (2012) *Vegetationsstyrning för ökad trygghet*. SLU Alnarp. Hämtad från:
http://pub.epsilon.slu.se/9014/7/gunnarsson_et_al_120903.pdf

Göteborg, Daniel (2007). *Trygghet och säkerhet i offentlig stadsmiljö*. Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet.

Göteborgs stad, Social resursförvaltning. (2014) Rapport 1 i serien Brott och trygghet. "Brott och trygghet. De senaste tio årens utveckling i Göteborg. Ett samarbete mellan Göteborgs stad, Polisområde storgöteborg och Göteborgs universitet."
https://polisen.se/PageFiles/556575/Brott-och-trygghet_2014.pdf

Göteborgs stad, Socialresursförvaltning. (2016) *Trygghet och öppenhet*. Hämtad från:
<http://stadsutveckling.socialhallbarhet.se/trygghet-och-oppenhet/> (2016-05-03)

Göteborgs Stad, Park och natur. (2012) Hämtat från:
<http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyPublicerade/6E9927C4924FA4FEC125754D002F608E?OpenDocument> (2015-11-13)

Heber, Anita, (2007) *Var rädd om dig – Rädsla för brott enligt forskning, intervjuer och dagspress*. Kriminologiska inst, Stockholms universitet, Stockholm
<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:197202/FULLTEXT01>

Jansson, Märith. Fors, Hanna. Kristensson, Eva. Gunnarsson, Allan. Lindgren, Therese. Wiström, Björn. Norlin, Måns. (2012) *Trygghet i bostadsområdets gröna utemiljöer*.

Jorgensen, A. Hitchmough, J. & Dunnett, N (2007). Woodland as a setting for housing-appreciation and fear and the contribution to residential satisfaction and place identity in Warrington New Town, UK. *Landscape and urban planning* 79, 273-287

Jorgensen, A. Hitchmough, J. & Calvert, T. (2002) Woodland spaces and edges: their impact on perception of safety and preference. *Landscape and urban planning*, 60, 135-150.

Karlsson, Jens och Tell, Hanna (2010). *Plats för trygghet*. Karlskrona: Boverket
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf

Martyn, Denscombe. (2009). *Forskningshandboken*.

Lindgren, T. & Nilsen, M. (2012). Safety in residential areas. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 103(2), 196-208.

Listerborn, Carina (2000). *Tryggare stad-kan man förändra rädslans platser?* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret. Hämtad från: http://www.alba.nu/Alba7_01/radslan.html (2015-12-20)

Roovers, P. Dumont, B. Gulnick, H. & Hermy, M. (2006) *Recreationist perceived obstruction of field and shrub layer vegetation*. *Urban Forestry & Urban greening* 4(2),47-53.

Schroeder, H. W. & Andersson, L.M. (1984) Perception of personal safety in urban recreation sites. *Journal of leisure Research* 16(2), 178-194.

World urban parks. The organisation for open space and recreation. Hämtad från <http://www.ifpra.org/images/park-benefits.pdf> (2016-04-23)

Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor:

Namn:

Ålder:

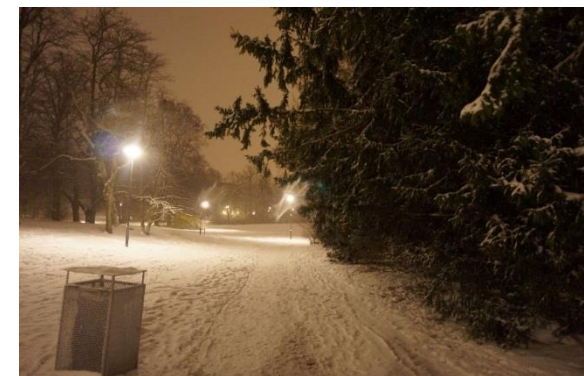
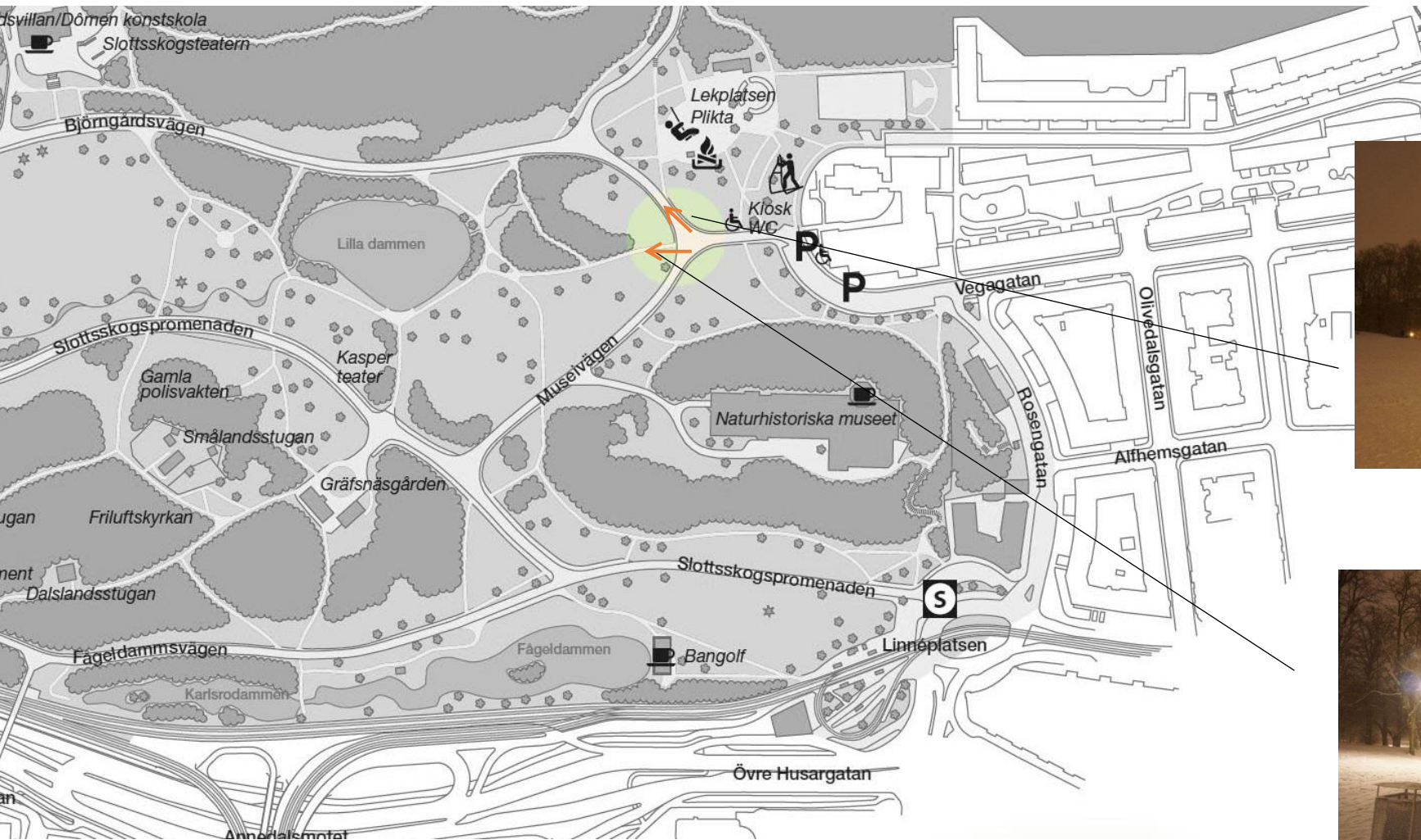
Kön:

1. Vad har du för relation till Slottsskogen?
2. Hur ofta besöker du Slottsskogen?
3. Varför besöker du Slottsskogen?
4. Vad är anledningen till att du känner dig otrygg när du vistas utomhus?
5. Upplever du Slottsskogen som tryggt? Varför/varför inte?
6. Finns det några områden i parken där du känner dig mer trygg/otrygg? Varför/varför inte?
7. Vilken trygghetsfaktor värdesätter du mest och varför?
8. Vilken trygghetsfaktor värdesätter du minst och varför?

Källa. Göteborgs stad.

30

Bilaga 3.

[http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/\\$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf)

Vägskalet

Markeringen på karta visar var i parken vägskalet jag valde att använda under min fallstudie.

Den nedersta bilden visar den kortare vägen, och den översta visar den längre vägen.

Fotografierna är tagna i riktningen som pilen visar.

Bilaga 4.

Sälldammsbacken

Sälldammsbacken upplevdes mörk, otrygg, och smal. Trots att bredden på sälldammsbacken och Björngårdsvägen inte skiljer så många centimeter i bredd.

Vikten av social samverkan

En annan orsak till otrygghetskänslan var att man lämnade områden i parken där människor var i rörelse. Det fanns en social samverkan. Under Björngårdsvägen gick man mot ett område med restaurang och parkering, och man kunde även skymta motorväg och kollektivtrafik. På väg mot Sälldammen lämnade man detta bakom sig och det enda man såg framför sig var mörk skog. Dessutom kunde man inte se vad som var beläget ovanför backens krön. Man visste helt enkelt inte vad som väntade. Deltagarna nämnde att om man istället skulle gå ner för backen och mot Björngårdsvägen skulle det upplevas som mycket tryggare eftersom man kunde se rörelse.

Kartan anpassad från: [http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/\\$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf)

Bilaga 5.

Kartan anpassad från: [http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/\\$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf)

Korsningar

Flera av de intervjuade noterade korsningarna längs med gångvägen. Dessa bidrog till en större trygghet eftersom mer belysning fanns tillgänglig från angränsade vägar. Gångstråket upplevdes som bredare och de fick en bättre överblick som gav en känsla av att ha flera flyktvägar.

Bilaga 6.

Belysningen

Längs med Björngårdsvägen så hade några lampor slutat fungera (längs med vägen). Detta var också något som alla de medverkade noterade. De upplevde direkt att det blev otryggare att gå längs vägen när ljuset började försvinna, eftersom sikten blev dålig.

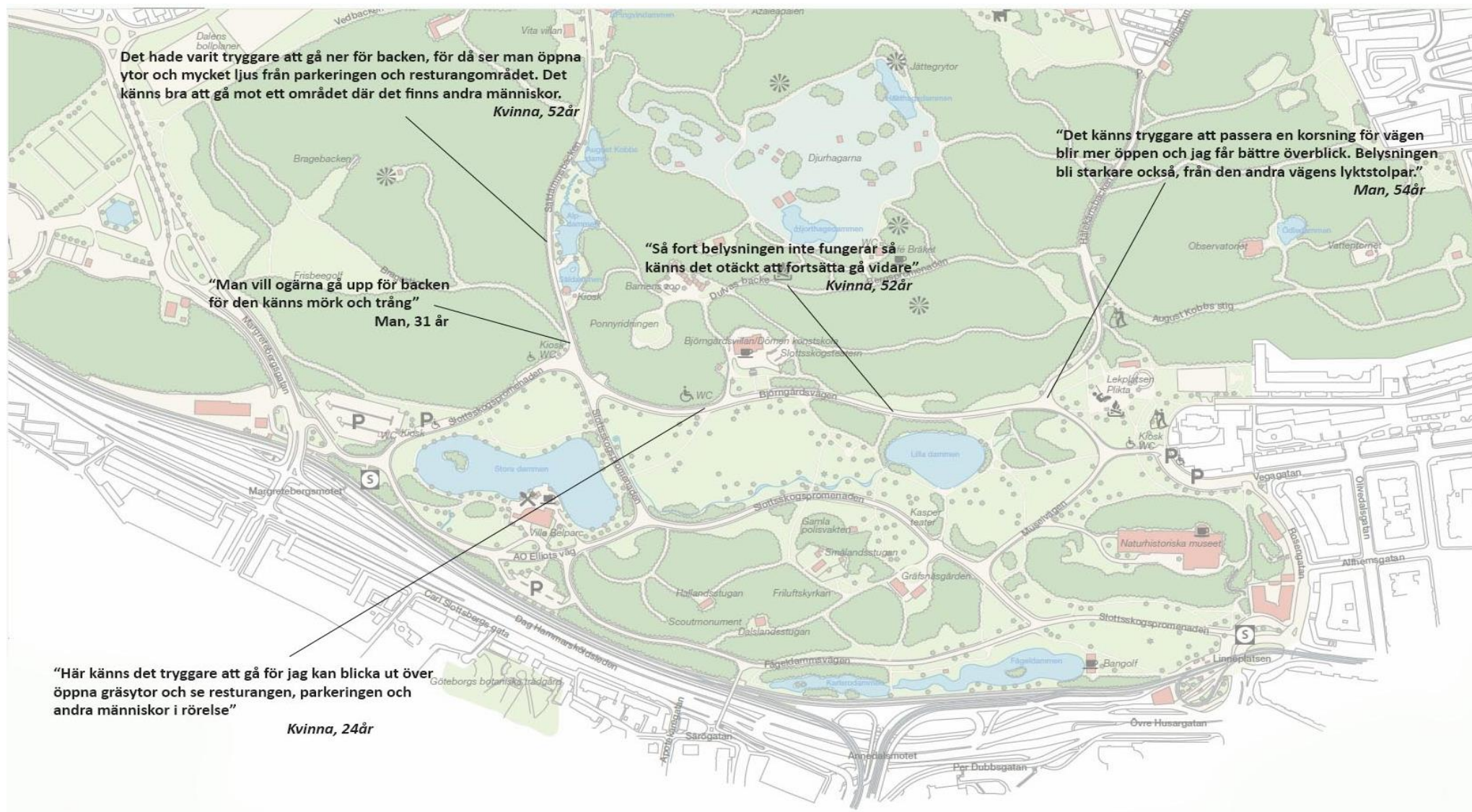

Kartan anpassad från: [http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/\\$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf)

God överblick

Flera berättade att de överlag inte kände sig otrygga på Björngårdsvägen, trots att belysningen inte var helt i funktion. Detta berodde på att parken där upplevdes som öppen. Det fanns stora gräsytor att blicka ut över och det gav en känsla av trygghet eftersom det fanns bra tillgång till flyktvägar.

Bilaga 7.

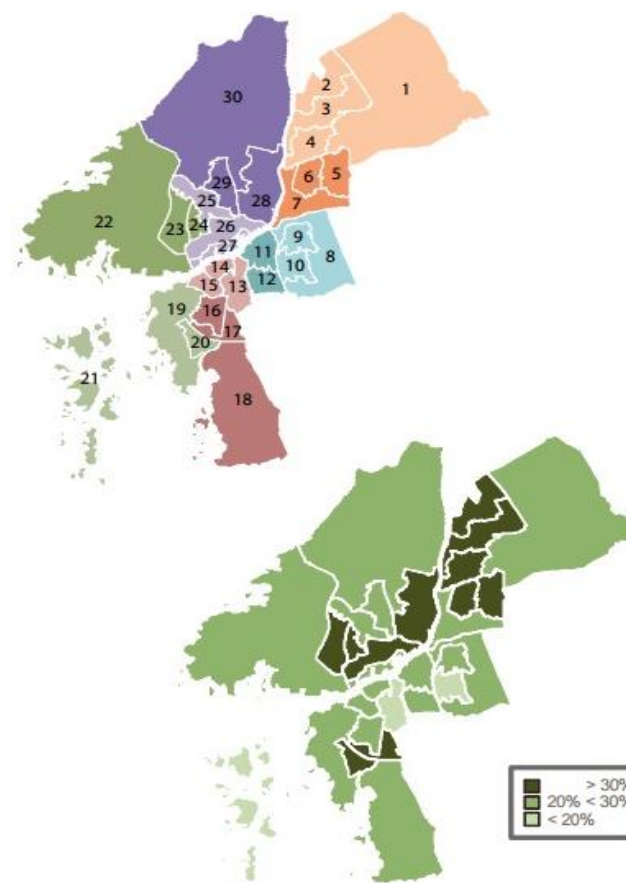
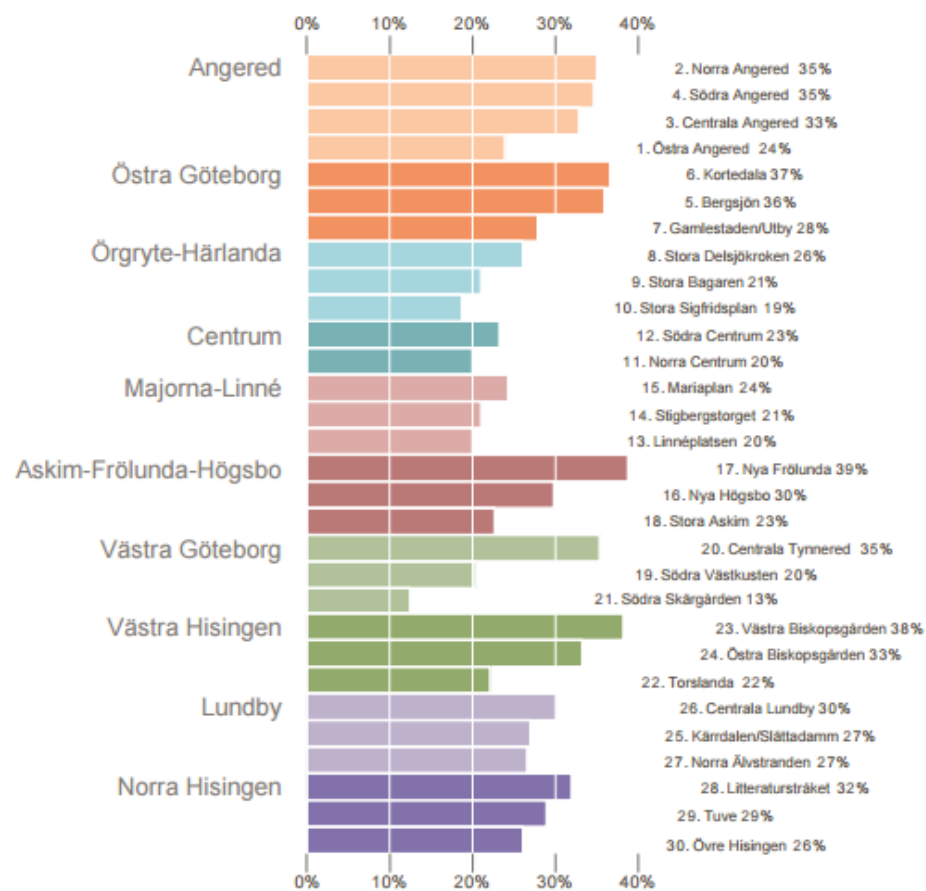
Citat under promenaden.

Kartan anpassad från: [http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/\\$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyFilArkiv/SSkarta_A3_webb201505.pdf/$file/SSkarta_A3_webb201505.pdf)

”Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?”

Hälsa på lika villkor, 2006-2013.

”Mellanområden”, 16–84 år

Resultat från varje stadsdel. Området 13-15 täcker Slottsskogen.

Figur 8.

”Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?”

Hälsa på lika villkor, 2006-2013.

	Åldersfördelning					Graf	Könsfördelning, 16–84 år		
	18–29 år	30–44 år	45–64 år	65–74 år	75–84 år		Män	Kvinnor	Graf
Angered	30%	29%	33%	36%	47%		20%	44%	♂ ♀
Östra Göteborg	31%	25%	34%	39%	48%		20%	43%	♂ ♀
Örgryte-Härlanda	23%	16%	20%	24%	38%		8%	33%	♂ ♀
Centrum	21%	15%	18%	28%	40%		7%	35%	♂ ♀
Majorna-Linné	24%	18%	18%	21%	29%		9%	31%	♂ ♀
Askim-Frölunda-Högsbo	27%	24%	25%	31%	39%		13%	41%	♂ ♀
Västra Göteborg	26%	24%	23%	25%	27%		12%	37%	♂ ♀
Västra Hisingen	32%	26%	27%	33%	42%		18%	42%	♂ ♀
Lundby	26%	23%	25%	32%	42%		14%	39%	♂ ♀
Norra Hisingen	30%	22%	25%	32%	36%		13%	42%	♂ ♀
Göteborg	26%	22%	25%	30%	39%		13%	38%	♂ ♀

Ålder- och könsfördelning per stadsdel.